

Sisäministeriön lausunto; HE 167/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Ilmatieteen laitoksesta annetun lain 1 ja 2 §:n sekä puolustusvoimista annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt sisäministeriöltä kirjallista asiantuntijalausuntoa asiassa HE 167/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Ilmatieteen laitoksesta annetun lain 1 ja 2 §:n sekä puolustusvoimista annetun lain 11 §:n muuttamisesta.

Sisäministeriö on ollut mukana avaruustilannekeskuksen perustamista selvittäneessä ohjausryhmässä sekä kommentoinut HE 167/2024 vp lausuntokierroksen yhteydessä kannattavansa esitettyjä muutoksia.

Sisäministeriön hallinnonalan viranomaiset käyttävät laajasti eri satelliittipalveluita. Satelliittipaikannusjärjestelmien sijaintitietoja ja kaukokartoitusdataa käytetään esimerkiksi pelastustoiminnassa luonnoskatastrofien kuten tulvien ja metsäpalojen ennakkointiin ja seurantaan. Maa- ja meriympäristössä satelliittipalveluiden tuottamat tiedot ja viestintäyhteydet mahdollistavat raja-, meri- ja ympäristövalvonnan. Satelliittitietoliikenteen merkitys kasvaa jatkuvasti ja näillä varmistetaan merialueilla sekä erilaisissa hätätilanteissa tiedonsiirto ja viestintäyhteydet paikoissa, joissa maanpäällinen tietoliikenneinfrastruktuuri ei ole käytettävissä tai on tuhoutunut. Lisäksi merkittävä osa yhteiskunnan kriittisistä toiminnoista on riippuvaista avaruuden kautta tuotettavista tiedoista ja palveluista. Näihin palveluihin tulevat häiriöt ja katkokset aiheuttavat merkittävää haittaa turvallisuusviranomaisten omalle toiminnalle ja lisäävät samalla haasteita yhteiskunnan yleiselle toiminnalle, joka puolestaan tuottaa lisääntyvää tarvetta yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiselle sekä pelastustoiminnalle maa- ja merialueilla. Esimerkiksi lisääntyneet satelliittinavigoinnin häiriöt lentoliikenteessä ja merialueilla haittaavat sekä näillä alueilla kulkevaa yleistä liikennettä, mutta onnettomuuksien sattuessa heikentävät tai voivat kokonaan estää turvallisuusviranomaisten pääsyä oikeaan kohteeseen.

Avaruustilannekeskuksen perustaminen ja siihen liittyvät lainsäädäntömuutokset ovat edellytys, että Suomessa voitaisiin jatkossa mahdollisimman hyvissä ajoin havaita, tunnistaa ja ennakoida avaruudesta ja avaruustoiminnasta yhteiskunnan turvallisuudelle ja häiriöttömälle toiminnalle aiheutuvia uhkatilanteita. Ennakointitiedon kautta voitaisiin viranomaisten omassa toiminnassa varautua tuleviin häiriöihin ja sopeuttaa toimintaa varamenetelmin. Erityisesti Hätäkeskuslaitokselle ja Pelastustoimelle sekä muille yhteiskunnan kriittisille toimijoille olisi tärkeää saada ajantasaista tilannekuvaa ja ennakointitietoa avaruudesta ja avaruuden kautta tuotettavien palvelujen häiriöiden, avaruusesineiden tai taivaankappaleiden aiheuttamista yhteiskunnan toimintaa ja hyvinvointia uhkaavista häiriö- ja vaaratilanteista.